

Polska



Elementarz Angoli

2018-02-15 15:09:55



Choć Angola ma wiele bogactw naturalnych, np. diamenty, a jej stolica uznawana jest za najdroższe miasto świata, to wielu mieszkańców nie ma dostępu do edukacji ani usług medycznych.

- **portug. (a) República de Angola**
- **Stolica:** Luanda
- **Powierzchnia:** ponad 1,2 mln km²
- **Liczba ludności:** 22,1 mln
- **Gęstość zaludnienia:** 14,2 osoby/km²
- **Waluta:** kwanza (AOA)



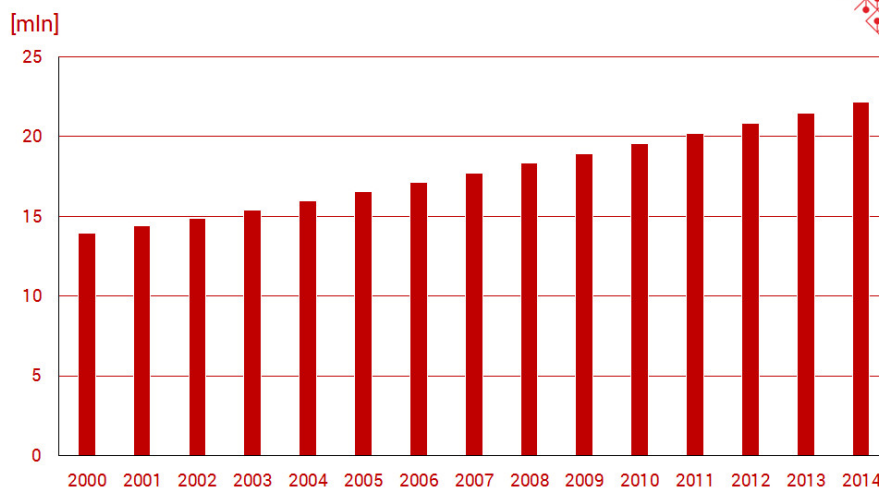
Źródło: PAP/EPA

Republika Angoli leży w południowo-zachodniej Afryce. Kraj sąsiaduje z Demokratyczną Republiką Konga, Zambią i Namibią. Należąca do Angoli eksklawa Kabinda sąsiaduje z Kongiem i Demokratyczną Republiką Konga.

Stolicą Angoli jest Luanda, w której mieszka – według różnych źródeł – od 5 do 6 mln ludzi. Oprócz stolicy, najliczniej zamieszkane są prowincje: Huambo, Bie, Malange i Huila.

Walutą Angoli jest kwanza (AOA). Jedna kwanza to 100 centimos, ale tej jednostki nie używa się. W kraju obowiązuje reżim wymienialności wewnętrznej. Dozwolony jest wywóz/wwóz waluty krajowej do 50 tys. AOA na osobę lub 10 tys. dol. W powszechnym użyciu jest dolar amerykański, stosowany np. w rozliczeniach handlowych.

Ludność całkowita



źródło: Bank Światowy, wrzesień 2015

W Angoli 37 proc. ludności stanowią Ovimbundu, mieszkający w środkowej części kraju. Inne grupy etniczne to: Ambundu (25 proc., mieszkający w okolicach Luandy) oraz Bakongo (13 proc., żyjący w północno-wschodniej części kraju). Mulaci to blisko 3 proc. ludności, a Europejczycy mniej niż 1 proc.

Duża część społeczeństwa nie ma dostępu do edukacji oraz usług medycznych. Z powodu wieloletniej wojny domowej w kraju brakuje budynków mieszkalnych, a ceny nieruchomości w miastach są bardzo wysokie. Dlatego wielu mieszkańców żyje w podmiejskich slumsach.

Emigracja zarobkowa

Angola i Mozambik to główne kierunki emigracji zarobkowej wykwalifikowanych Portugalczyków. Do obu tych byłych portugalskich kolonii w Afryce wyjeżdża co roku za chlebem blisko 25 tys. obywateli Portugalii.

Pomimo nasilonej od 2008 r. emigracji portugalskich specjalistów do Angoli, ta dawna kolonia nadal potrzebuje tysiące wykwalifikowanych pracowników. Zatrudniają ich głównie koncerny międzynarodowe, coraz śmieiej inwestujące w Angoli. Skala zjawiska jest bardzo duża. Szacuje się, że tylko w ciągu ostatnich czterech lat do Angoli wyjechało ponad 80 tys. Portugalczyków. W Mozambiku jest już ich natomiast ponad 30 tysięcy.

Firmy zatrudniające przybyszów z Europy w Angoli i innych byłych portugalskich koloniach najczęściej poszukują inżynierów budowlanych, informatyków, serwisantów maszyn i urządzeń, a także specjalistów z branży paliwowej i bankowości.

Nasilenie obecności portugalskiej siły roboczej krytykowane jest przez część afrykańskich ekspertów, według których przybysze zabierają pracę miejscowej ludności. Zdaniem angolskiego ekonomisty Alvesa da Rochy polityczne elity Portugalii nie robią nic, aby powstrzymać masową ucieczkę swoich młodych specjalistów.

"Lizbona spokojnie przygląda się odpływowi wykwalifikowanej siły roboczej, niepotrzebnej w ojczyźnie. Eksportuje do Angoli swoje bezrobocie, licząc, że w ten sposób uda się jej pokonać kryzys. My tymczasem sami mamy problem z blisko 30-procentowym bezrobociem" - ocenił da Rocha.

Wyjazd do Afryki jest dla wielu Portugalczyków receptą na bezrobocie, które w ich ojczyźnie wynosi 15 proc. Przyznają, że ich pensje na Czarnym Łądzie nie odbiegają znacząco od tego, co zarabiali w ojczyźnie przed utratą pracy. Najbardziej poszukiwani inżynierowie budownictwa otrzymują zwykle od 1200 do 2000 euro. Ich wydatki na codzienny transport do pracy i opłaty za mieszkanie z reguły pokrywają pracodawcy.

Manuel Brito, 40-letni emigrant z Lizbony, przyznaje, że zdecydował się na wyjazd do Luandy w związku ze słabą sytuacją macierzystej firmy w Portugalii, która planowała zwolnienia. Jediną ochroną przed utratą pracy był wyjazd do tworzonego w tej byłej kolonii przedstawicielstwa.

"Nie zastanawiałem się długo nad propozycją. Muszę utrzymać żonę i sześciolatniego syna, a na rodzimym rynku nie miałbym szans na szybkie zatrudnienie. Tu tymczasem koncentruję się jedynie na pracy, mimo że nie zarabiam fortuny. Brak życia prywatnego pomaga mi skupić się na karierze zawodowej" - powiedział PAP Brito, który na co dzień odpowiada za serwis maszyn budowlanych.

Tymczasem Ines Espirito Santo z Centrum Badań i Studiów Socjologicznych w Lizbonie (CIES) przyznaje, że aktualnie zarówno Angola, jak i Mozambik znajdują się wśród głównych kierunków wyjazdów zawodowych Portugalczyków. "Jednym z ułatwień w pracy w tych byłych afrykańskich koloniach jest wspólnota języka i historii" - dodaje.

Większość emigrantów zarobkowych wyrusza do Angoli i Mozambiku bez rodzin z obawy o wysoki poziom przestępczości. Sami tymczasem często są ofiarami pobić, wymuszeń i szantażu. Średnio co roku ofiarą miejscowych przestępców pada kilkuset przybyszów z Portugalii. Od kilku do kilkunastu z nich traci życie - wynika z policyjnych statystyk. Nierzadko popadają też w depresję i nałogi.

"Podczas mojego blisko dwuletniego pobytu w Angoli zobaczyłem niewiele. Moje życie ogranicza się tu do pracy. Po zakończeniu zmiany udaję się bezpośrednio do domu, który na szczęście jest oddalony o pięć minut od mojej firmy" - zauważył Manuel Brito.

Powiększająca się co roku średnio o 20 tys. nowych osób portugalska emigracja w Angoli zdominowana jest przez mężczyzn. "Większość z nich po kilkuletnim pobycie na obczyźnie osłabia więzi z pozostawioną w kraju rodziną. 80 proc. znanych mi rodaków ma w Angoli kochanki lub żyje w związku z miejscowymi kobietami, z którymi zazwyczaj mają dzieci. Tylko nieliczni zainteresowani są powrotem do swej portugalskiej rodziny" - dodał.

Warunki życia



Źródło: PAP/EPA

Dostęp do czystej wody w proc. w latach 1990 i 2011 w Afryce

Kraj	1990	2011	Kraj	1990	2011
Somalia	-	30	Burundi	69	74
Dem. Rep. Konga	43	46	Gwinea	51	74
Mozambik	34	47	Liberia	-	74
Madagaskar	29	48	Uganda	41	75
Etiopia	14	49	Benin	57	76
Czad	40	50	Lesotho	80	78

Mauretania	30	50	Zimbabwe	79	80
Niger	35	50	Burkina Faso	44	80
Angola	42	53	Wyb. Kości Słoniowej	76	80
Tanzania	55	53	Maroko	73	82
Sudan	67	55	Algieria	94	84
Sierra Leone	37	58	Malawi	42	84
Togo	49	59	Ghana	53	86
Kenia	43	61	Gabon	-	88
Nigeria	47	61	Gambia	75	89
Zambia	49	64	RPA	83	92
Mali	28	65	Dżibuti	75	93
Rep. Środkowoafrykańska	59	67	Namibia	64	93
Rwanda	62	69	Tunezja	82	96
Kongo	-	72	Seszele	96	96

Gwinea Bissau	36	72	Wyspy Św. Tomasza i Książęca	-	97
Suazi	39	72	Botswana	92	97
Senegal	60	73	Egipt	93	99
Kamerun	49	74	Mauritius	99	100

Źródło: www.fao.org/economic/ess/ess-fs/ess-fadata/en/

Dostęp do urządzeń sanitarnych w proc. w latach 1990 i 2011 w Afryce

Kraj	1990	2011	Kraj	1990	2011
Niger	4	10	Namibia	24	32
Togo	13	11	Gabon	-	33
Czad	8	12	Rep. Środkowoafrykańska	11	34
Tanzania	7	12	Wyspy Św. Tomasza i Książęca	-	34
Sierra Leone	11	13	Uganda	27	35
Madagaskar	8	14	Zimbabwe	41	40
Benin	5	14	Zambia	42	42

Ghana	7	14	Kamerun	47	48
Kongo	-	18	Burundi	42	50
Burkina Faso	8	18	Senegal	36	51
Liberia	-	18	Malawi	39	53
Mozambik	9	19	Suazi	49	57
Gwinea	10	19	Angola	29	59
Gwinea Bissau	-	19	Dżibuti	62	61
Etiopia	2	21	Rwanda	32	61
Mali	15	22	Botswana	39	64
Somalia	-	24	Gambia	-	68
Sudan	27	24	Maroko	53	70
Wyb. Kości Słoniowej	20	24	RPA	64	74
Lesotho	-	26	Tunezja	73	90
Mauretania	16	27	Mauritius	89	91
Kenia	25	29	Algieria	89	95

Dem. Rep. Konga	17	31	Egipt	72	95
Nigeria	38	31	Libia	97	97
Seszele	97	97			

Źródło: www.fao.org/economic/ess/ess-fs/ess-fadata/en/

Średnia liczba lat nauki w 2011 roku w Afryce

Mozambik	1,2	Senegal	4,5
Burkina Faso	1,3	Uganda	4,7
Niger	1,4	Nigeria	5,0
Czad	1,5	Tanzania	5,1
Etiopia	1,5	Madagaskar	5,2
Gwinea	1,6	Togo	5,3
Mali	2,0	Gwinea Równikowa	5,4
Gwinea-Bissau	2,3	Kamerun	5,9
Burundi	2,7	Kongo	5,9
Gambia	2,8	Lesotho	5,9

Sierra Leone	2,9	Egipt	6,4
Sudan	3,1	Tunezja	6,5
Rwanda	3,3	Zambia	6,5
Benin	3,3	Algieria	7,0
Wyb. Kości Słoniowej	3,3	Kenia	7,0
Erytrea	3,4	Ghana	7,1
Dem. Rep. Konga	3,5	Suazi	7,1
Rep. Środkowoafrykańska	3,5	Mauritius	7,2
Rep. Zielonego Przylądka	3,5	Zimbabwe	7,2
Mauretania	3,7	Libia	7,3
Dżibuti	3,8	Namibia	7,4
Liberia	3,9	Gabon	7,5
Wyspy Św. Tomasza i Książęca	4,2	RPA	8,5
Malawi	4,2	Botswana	8,9
Maroko	4,4	Seszele	9,4

Angola	4,4		
---------------	-----	--	--

Źródło: UNDP Human development report 2011, New York Oxford University Press 2011

Procent dzieci aktywnych ekonomicznie w wieku 7-14 w 2010 roku w Afryce

Mozambik	1,8	Liberia	37,4
Lesotho	2,6	Gwinea Równikowa	37,7
Rwanda	7,5	Kenia	37,7
Egipt	7,9	Uganda	38,2
Botswana	8,0	Togo	38,7
Suazi	11,2	Dem. Rep. Konga	39,8
Burundi	11,7	Malawi	40,3
Maroko	13,2	Burkina Faso	42,1
Zimbabwe	14,3	Gambia	43,5
Sierra Leone	14,9	Wybrzeże Kości Słoniowej	45,7
Namibia	15,4	Niger	47,1
Senegal	18,5	Gwinea	48,3

Mali	23,0	Ghana	48,9
Madagaskar	26,0	Gwinea Bissau	50,5
RPA	27,7	Etiopia	56,0
Angola	30,1	Czad	60,4
Kongo	30,1	Rep. Środkowoafrykańska	67,0
Tanzania	31,1	Benin	74,4
Zambia	34,4		

Źródło: FAO Statistical Yearbook 2012

Procent osób niedożywionych w Afryce w latach 1990-92 i 2011-2013

Kraj	1990-92	2011-13	Kraj	1990-92	2011-2013
Algieria	<5,0	<5,0	Wyb. Kości Słoniowej	13,3	20,5
Egipt	<5,0	<5,0	Senegal	22,0	21,6
Libia	<5,0	<5,0	Angola	63,2	24,4
Tunezja	<5,0	<5,0	Burkina Faso	22,9	25,0
Ghana	44,4	<5,0	Botswana	25,1	25,7

RPA	<5,0	<5,0	Kenia	34,8	25,8
Maroko	6,7	5,0	Madagaskar	24,4	27,2
Mauritius	8,6	5,4	Rep. Środkowoafrykańska	48,5	28,2
Gabon	9,5	5,6	Liberia	29,6	28,6
Benin	22,4	6,1	Namibia	36,2	29,3
Wyspy Św. Tomasza i Książęca	22,9	7,2	Czad	60,1	29,4
Mali	24,9	7,3	Sierra Leone	42,5	29,4
Nigeria	21,3	7,3	Rwanda	52,3	29,7
Mauretania	12,9	7,8	Uganda	27,1	30,1
Seszele	16,5	8,3	Zimbabwe	43,6	30,5
Gwinea Bissau	21,8	10,1	Kongo	42,4	33,0
Kamerun	38,3	13,3	Tanzania	28,8	33,0
Niger	35,5	13,9	Suazi	15,8	35,8
Gwinea	18,2	15,2	Mozambik	57,8	36,8

Togo	34,8	15,5	Etiopia	-	37,1
Lesotho	17,0	15,7	Sudan	41,9	38,9
Gambia	18,2	16,0	Zambia	33,8	43,1
Malawi	45,2	20,0	Erytrea	-	61,3
Dżibuti	70,2	20,5	Burundi	44,4	67,3

Źródło: www.fao.org/economic/ess/ess-fs/ess-fadata/en/

Wskaźniki rozwoju społecznego (HDI) na świecie i w Afryce w 2011 roku

Regiony i kraje	Ranga HDI	Wskaźnik rozwoju społecznego HDI	Mierniki wyznaczające wskaźnik rozwoju społecznego			
			Przewidywana długość życia w momencie urodzin w latach	Średnia liczba lat nauki	Oczekiwana liczba lat nauki	Dochód narodowy brutto na 1 mieszkańca w USD*
Świat	-	0,682	69,8	7,4	11,3	10 082
Afryka Ogółem	-	0,493	57,4	4,8	9,6	2 616
Afryka Północna	-	0,650	73,0	6,2	11,8	5 972
Algieria	96	0,698	73,1	7,0	13,6	7 658
Egipt	113	0,644	73,2	6,4	11,0	5 269
Libia	64	0,760	74,8	7,3	16,6	12 637

Maroko	130	0,582	72,2	4,4	10,3	4 196
Tunezja	94	0,698	74,5	6,5	14,5	7 281
Afryka Subsaharyjska	-	0,463	54,4	4,5	9,2	1 966
Afryka Środkowa	-	0,366	50,0	4,0	8,7	1 660
Angola	148	0,486	51,1	4,4	9,1	4 874
Czad	183	0,328	49,6	1,5	7,2	1 105
Dem. Rep. Konga	187	0,286	48,4	3,5	8,2	280
Gabon	106	0,674	62,7	7,5	13,1	12 249
Gwinea Równikowa	136	0,537	51,1	5,4	7,7	17 608
Kamerun	150	0,482	51,6	5,9	10,3	2 031
Kongo	137	0,533	57,4	5,9	10,5	3 066
Rep. Środkowoafrykańska	179	0,343	48,4	3,5	6,6	707
Wyspy Świętego Tomasza i Książęca	144	0,509	64,7	4,2	10,8	1 792
Afryka Wschodnia	-	0,406	56,0	3,8	8,6	1 174
Burundi	185	0,316	50,4	2,7	10,5	368
Dżibuti	165	0,430	57,9	3,8	5,1	2 335
Erytrea	177	0,349	61,6	3,4	4,8	536

Etiopia	174	0,363	59,3	1,5	8,5	971
Kenia	143	0,509	57,1	7,0	11,0	1 492
Malawi	171	0,400	54,2	4,2	8,9	753
Madagaskar	151	0,480	66,7	5,2	10,7	824
Mauritius	77	0,728	73,4	7,2	13,6	12 918
Mozambik	184	0,322	50,2	1,2	9,2	898
Rwanda	165	0,429	55,4	3,3	11,1	1 133
Seszele	52	0,773	73,6	9,4	13,3	16 729
Sudan	169	0,408	61,5	3,1	4,4	1 894
Tanzania	152	0,466	58,2	5,1	9,1	1 328
Uganda	161	0,446	54,1	4,7	10,8	1 124
Zambia	164	0,430	49,0	6,5	7,9	1 254
Zimbabwe	173	0,376	51,4	7,2	9,9	376
Afryka Zachodnia	-	0,431	54,1	4,2	8,4	1 656
Benin	167	0,427	56,1	3,3	9,2	1 364
Burkina Faso	181	0,331	55,4	1,3	6,3	1 141
Gambia	168	0,420	58,5	2,8	9,0	1 282
Ghana	135	0,541	64,2	7,1	10,5	1 584

Gwinea	178	0,340	54,1	1,6	8,6	863
Gwinea-Bissau	176	0,353	48,1	2,3	9,1	994
Liberia	182	0,329	56,8	3,9	11,0	265
Mali	175	0,359	51,4	2,0	8,3	1 123
Mauretania	159	0,453	58,6	3,7	8,1	1 859
Niger	186	0,295	54,7	1,4	4,9	641
Nigeria	156	0,459	51,9	5,0	8,9	2 069
Senegal	155	0,459	59,3	4,5	7,5	1 708
Sierra Leone	180	0,336	47,8	2,9	7,2	737
Togo	162	0,435	57,1	5,3	9,6	798
Rep. Zielonego Przylądka	133	0,568	74,2	3,5	11,6	3 402
Wyb. Kości Słoniowej	170	0,400	55,4	3,3	6,3	1 387
Afryka Południowa	-	0,611	53,0	8,3	12,8	9 062
Botswana	118	0,633	53,2	8,9	12,2	13 049
Lesotho	160	0,450	48,2	5,9	9,9	1 664
Namibia	120	0,625	62,5	7,4	11,6	6 206
RPA	123	0,619	52,8	8,5	13,1	9 469

Suazi	140	0,522	48,7	7,1	10,6	4 484
-------	-----	-------	------	-----	------	-------

**według siły nabywczej w 2005*

Źródło: UNDP Human development report 2011, New York Oxford University Press 2011

Religia

W tym kraju rozpowszechnione są miejscowe wierzenia oraz religie synkretyczne, wykorzystujące elementy chrześcijaństwa. Wyznaje je ok. 47 proc. ludności, głównie na wsi.



Źródło: PAP/EPA

Blisko 38 proc. Angolczyków to katolicy, a 15 proc. – protestanci. Muzułmanie, zamieszkujący głównie okolice Luandy, liczą ok. 50 tys. osób. To głównie przyjezdni z Afryki Zachodniej i Bliskiego Wschodu.

Język

Językiem oficjalnym jest portugalski. W przeciwieństwie do wielu innych krajów afrykańskich, gdzie języki europejskie stosowane są głównie w administracji i jako lingua franca, portugalski w Angoli jest powszechnie używany.

Ograniczony zasięg mają natomiast języki poszczególnych grup etnicznych. W Angoli znajomość języków obcych jest słaba. Niektórzy pracownicy administracji publicznej i biznesmeni posługują się francuskim czy angielskim, ten ostatni w powszechnym użyciu jest w przemyśle naftowym.

Ustrój i władza

Uchwalona w styczniu 2010 r. konstytucja określa ustrój polityczny Angoli jako wielopartyjną demokrację, opartą na współistnieniu władzy wykonawczej, ustawodawczej i sędziowskiej.

Prezydent skupia całą władzę wykonawczą, zachowując faktyczną niezależność od pozostałych organów. Prezydent kieruje pracami rządu, jest głową państwa, szefem rządu i zwierzchnikiem sił zbrojnych.

Ponadto, powołuje i odwołuje członków rządu oraz wiceprezydenta, może również rozwiązać parlament. Prezydent wyłaniany jest w wyborach parlamentarnych; zostaje nim kandydat z pierwszego miejsca na liście krajowej zwycięskiej partii.

Prezydent Angoli José Eduardo dos Santos sprawuje władzę od 1979 r. Trwająca 30 lat kadencja to efekt zmian, jakich dokonywano w systemie politycznym kraju oraz wieloletniego stanu wyjątkowego, w związku z wojną domową. I tura wyborów w 1992 r. przyniosła zwycięstwo dotychczasowemu prezydentowi, który nie zdołał zdobyć ponad 50 proc. głosów. Konieczne było przeprowadzenie II tury, do czego nie doszło ze względu na powrót do działań wojennych, które zakończyły się w 2002 roku.

W roku 2010 uchwalono nową konstytucję. W myśl jej zapisów prezydentem zostaje automatycznie lider partii, która uzyskała najwięcej głosów w wyborach parlamentarnych. W wyniku wygranej parlamentarnej w wyborach w roku 2012 partii MPLA zaprzysiężony na tym stanowisku został José Eduardo dos Santos. Zapisy nowej ustawy zasadniczej pozwalają obecnemu prezydentowi na kandydowanie w dwóch kolejnych wyborach.

Do początku lat 90. XX wieku obowiązywał w tym kraju system jednopartyjny. Struktury państwowe podporządkowane były rządzącemu MPLA, czyli Ludowemu Ruchowi na rzecz Wyzwolenia Angoli (Movimento Popular para Libertação de Angola). Władzę sprawował prezydent, Biuro Polityczne i Komitet Centralny. Wojna domowa faktycznie uniemożliwiła budowę systemu wielopartyjnego, którego zręby instytucjonalne stworzono na początku lat 90. XX wieku. Z powodu dawnej dyktatury oraz trwającej wiele lat wojny domowej, budowa sprawnie funkcjonującego systemu demokratycznego jest jednym z największych wyzwań tego kraju.

Władzę ustawodawczą stanowi Zgromadzenie Narodowe (Assembleia Nacional) – parlament jednoizbowy, liczący 223 osób. 90 miejsc obsadzanych jest w wyniku wyborów w każdej z prowincji, a 130-z list krajowych. Trzy miejsca zarezerwowane są dla przedstawicieli angolskiej diaspory. Kadencja parlamentu trwa cztery lata.

Zgromadzenie Narodowe powstało w latach 1991-1992, na mocy porozumień pokojowych pomiędzy MPLA a opozycyjnym UNITA - Narodowym Związkiem na rzecz Całkowitej Niepodległości Angoli (União Nacional para Independência Total de Angola). Przebieg wyborów parlamentarnych z 1992 r. doprowadził do ponownego wybuchu wojny domowej i część deputowanych zajęła swoje miejsca dopiero w 1997 roku. Rok później rozpoczęła się ostatnia faza wojny domowej, która trwała do 2002 r. Po zakończeniu wojny zdecydowano, że w tzw. przejściowym okresie powojennej odbudowy parlament będzie działał w oparciu o wyniki wyborów z 1992 r. Przedłużenie kadencji następowało na podstawie uchwał samego parlamentu, co budziło poważne wątpliwości względem mandatu Zgromadzenia Narodowego.

Drugie wybory parlamentarne w historii kraju odbyły się w 2008 r. Zwyciężył w nich Ludowy Ruch na rzecz Wyzwolenia Angoli, zdobywając 191 mandatów. Natomiast UNITA zdobyła 16 miejsc w Zgromadzeniu Narodowym.

Kolejne wybory powszechne przeprowadzono w 2012 roku. Te również wygrała partia MPLA, zdobywając 175 miejsc w parlamencie. Partia UNITA zdobyła 32 miejsc.

Administracja

Angola podzielona jest na 18 prowincji, a te na 157 gmin. Gubernatorów prowincji mianuje prezydent.

Różnice kulturowe

Niechęć Afryki do homoseksualizmu wynika z jej patriarchalnego konserwatyzmu, przywiązania do tradycji i pobożności, ale obserwowany w ostatnich latach wzrost homofobii wiąże się też z polityką. Od zwycięstwa w zimnej wojnie i upadku komunizmu na początku lat 90. rządony przez liberałów Zachód przekonywał Afrykę do liberalnych porządków i praw. Zachęcał do demokracji i praw człowieka, uzależniał od tego swoją gospodarczą pomoc.

Z ponad 50 państw Afryki w prawie 40 homoseksualizm uważany jest za przestępstwo. W Sudanie, Mauretanii czy Somalii grozi za niego kara śmierci. W pozostałych krajach karze się go więzieniem – kilkoma miesiącami w Burundi, trzema latami w Tunezji czy Maroku, pięcioma w Kamerunie i Senegal, czternastoma w Nigerii,

Ugandzie, Kenii czy Malawi. Te ostatnie są byłyymi brytyjskimi koloniami, a kary za homoseksualizm, jako sprzeczny z naturą ludzką, wprowadzili tam jeszcze Brytyjczycy.

Jedynym na Czarnym Lądzie krajem, w którym związki homoseksualne zrównano z heteroseksualnymi w konstytucji i gdzie zezwolono na homoseksualne małżeństwa, jest Republika Południowej Afryki, która po upadku apartheidu w 1994 r., wzorując się na Zachodzie, wprowadziła u siebie najbardziej liberalne przepisy na całym kontynencie. Ale nawet w liberalnej RPA homoseksualiści są piętnowani przez społeczeństwo, lesbijki są poddawane „korekcyjnym gwałtom”.

Polityczni przywódcy, którzy jednomyślnie potępiają homoseksualizm, a widząc aplauz rodaków, sięgają po homofobię jako oręż w walce o władzę. Prezydent Zimbabwe Robert Mugabe od lat wyklina homoseksualistów jako „wybryk natury i obrazę godności ludzkiej”, „gorszych niż świnie i psy”.

Wrogość do homoseksualizmu jest jedną z niewielu spraw, które łączą zwaśnionych chrześcijan i muzułmanów w Nigerii. Imamowie w Senegalu zakazują grzebać homoseksualistów na cmentarzach, a kapłani np. w Malawi wyklinają ich jako sługi szatana, owoc zachodniej dekadencji i upadku.

Kryzys gospodarczy i wojny w Afganistanie i Iranie, które na początku XXI wieku podkopały potęgę Zachodu, sprawiły, że afrykańscy przywódcy przestali bezkrytycznie przyjmować zalecane przez Zachód mody, a jako pierwsze odrzucili przyjęte na Zachodzie zrównanie heteroseksualizmu z homoseksualizmem. „Zachód mówi, że to prawa człowieka, a według nas to występki i zło” – tłumaczą wiernym w świątyniach kapłani, zauroczeni konserwatywnymi imamami z Bliskiego Wschodu i pastorami z USA.

Co warto wiedzieć

Zagrożeniem w Angoli są choroby zakaźne. Oprócz wymaganych przez władze szczepień przeciw żółtej febrze, zaleca się też szczepienia przeciw WZW typu A i tężcowi. Przy zachowaniu odpowiednich środków ostrożności, ryzyko zakażenia staje się minimalne.

Urzędy i instytucje publiczne w Angoli czynne są od poniedziałku do czwartku od godz. 8:00 do 15:30, a w piątki od 8:00 do 15:00.

Banki czynne są od poniedziałku do piątku w godz. 8:00-15:00. Większość firm i sklepów otwarte jest od poniedziałku do piątku w godz. 8:00-12:30 i 14:30-18:00, a w soboty od 8:00 do 12:30.

Wizy

Pomiędzy Polską i Angolą obowiązuje ruch wizowy. Wizy nie można jednak otrzymać przy wjeździe do kraju, np. na lotnisku.

Obywatele polscy mogą ubiegać się o wizę wjazdową do Angoli w przedstawicielstwach dyplomatycznych tego kraju. Ambasada Republiki Angoli w Warszawie mieści się przy ul. Goszczyńskiego 12, (tel. +48 22 844 09 94).

Angolskie placówki dyplomatyczne wystawiają wizę uprawniającą do 30 dniowego pobytu. Możliwe jest jej dwukrotne przedłużenie na miejscu. Uzyskanie wizy pozwalającej na dłuższy pobyt i prowadzenie działalności gospodarczej jest długotrwałe i biurokratyzowane.

Podróżni udający się do Angoli muszą posiadać aktualne szczepienie przeciwko żółtej febrze.

Święta narodowe, dni wolne od pracy

- 1 stycznia: Nowy Rok
- 4 stycznia: Dzień Męczenników Prześladowań Kolonialnych

- 25 stycznia: Dzień Luandy
- 4 lutego: Rocznica Rozpoczęcia Walki Zbrojnej o Niepodległość
- 8 marca: Międzynarodowy Dzień Kobiet
- 4 kwietnia: Dzień Pokoju
- 1 maja: Dzień Pracy
- 17 września: Dzień Bohatera Narodowego
- 2 listopada: Dzień Zaduszny
- 11 listopada: Dzień Niepodległości
- 25 grudnia: Boże Narodzenie
- Karnawał (ruchomy)
- Wielkanoc (ruchomy)

Jeżeli któryś z tych dni wypada w niedzielę, poniedziałek jest dniem wolnym od pracy.

Transport

W Angoli działa 18 lotnisk cywilnych, jest też 12 pasów startowych o nieutwardzonej nawierzchni. Największym portem lotniczym jest międzynarodowe lotnisko „4 de Fevereiro”. Powstało ono w latach 60. XX w. i na początku 2010 r. przeszło modernizację.

Budowa nowego międzynarodowego lotniska, które obsłuży milion pasażerów rocznie, ma się zakończyć się w 2016 r.

W kraju szybko rozwija się rynek prywatnych przewoźników lotniczych, którzy oferują usługi na zróżnicowanym poziomie. Państwowy przewoźnik TAAG ma zakaz wykonywania lotów na obszarze Unii Europejskiej za wyjątkiem dziewięciu samolotów, które spełniają unijne wymogi bezpieczeństwa lotów.

Połączenia do Luandy oferują m.in.: Lufthansa, British Airways, Brussels Airlines, Air France/KLM, South African Airways, Iberia, Emirates. Codzienne loty z Lizbony realizują portugalskie linie TAP.

W Angoli powstało ok. 76 tys. km dróg, z których 19 tys. 156 km ma utwardzoną nawierzchnię. Rząd realizuje plan odbudowy głównych tras transportowych, przede wszystkim przy udziale firm chińskich, portugalskich i brazylijskich. Drogi biegnące ze stolicy do największych miast w kraju są względnie dobrej jakości. Z powodu stanu dużej części tras konieczne jest jednak korzystanie z samochodu terenowego.

Sieć kolejowa, w czasach kolonialnych licząca 3052 km, została praktycznie wyłączona z użytku z powodu wieloletnich działań wojennych. W 2005 r. rząd Angoli ogłosił jednak plan odbudowy połączeń kolejowych w ciągu 11 lat i na ten przeznaczono ponad 1mld dol. Inwestycja jest częściowo finansowana z kredytów udzielonych przez Chiny i realizowana przez chińskie firmy.

W 2010 r. uruchomiono ponownie linię kolejową z Luandy do Malanje na północy kraju, a dwa lata później - odcinek Lobito – Luena drugiej linii kolejowej. W 2012 roku ponownie uruchomiono całą trzecią linię kolejową na odcinku Namibe-Menongue. Na początku 2015 r. do użytku oddano natomiast fragment trasy Luena-Luau na granicy z Demokratyczną Republiką Konga.

Największy port morski znajduje się w stolicy kraju. Podobnie jak większość infrastruktury transportowej, powstał

on w latach 60 XX wieku i nie odpowiada obecnym potrzebom w zakresie transportu morskiego. W ostatnich latach ilość towarów rozładowywanych w Luandzie dynamicznie rosła i został on przeciążony. Bywa, że niektóre statki oczekują na redzie nawet 70 dni. Dlatego importerzy coraz częściej korzystają z mniej obciążonych portów w Lobito i Namibe na południu kraju.

Angola w organizacjach i porozumieniach ekonomicznych

- Światowa Organizacja Handlu (World Trade Organization – WTO)
- Międzynarodowy Fundusz Walutowy (International Monetary Found – IMF)
- Bank Światowy (World Bank)
- Konferencja Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD)
- Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego (United Nations Industrial Development Organization – UNIDO)
- Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową (Organisation of Petroleum Exporting Countries – OPEC)
- Wspólny Rynek dla Wschodniej i Południowej Afryki (Common Market For East And South Africa – COMESA)
- Południowoafrykańska Wspólnota na rzecz Rozwoju (South African Development Comunity – SADC)
- Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (World Intellectual Property Organization – WIPO)
- Afrykański Bank Rozwoju (African Development Bank Group)

Kontakty

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Angoli

Chargée d'affaires a.i.: Małgorzata Wasilewska
 Angola, Luanda, Damião de Góis 64, Alvalade, Luanda, CP. 1340
 Tel.: +244 222 322 363, +244 222 327 199
 Tel. dyżurny: +244 934 112 212
 E-mail: luanda.amb.sekretariat@msz.gov.pl
www.luanda.msz.gov.pl

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Pretorii z siedzibą w Johannesburgu

(W zakresie kompetencji terytorialnej: Angola, Botswana, Demokratyczna Republika Konga, Lesotho, Malawi, Mozambik, Madagaskar, Mauritius, Namibia, Seszele, Suazi, Zambia, Zimbabwe)
 Kierownik Wydziału - I Sekretarz, Andrzej Krężel
 P.O.Box 1547, Houghton 2041, Republika Południowej Afryki
 Tel.: +27 -11- 788-6597
 Fax: +27-11- 442-5375
 E-mail: johannesburg@trade.gov.pl, office@poltradeorg.za
www.johannesburg.trade.gov.pl

Ambasada Republiki Angoli w Warszawie

ul. Goszczyńskiego 12
 02-616 Warszawa
 Tel.: (22) 844 09 94, 844 09 83

Fax: (22) 844 09 85
E-mail: recepcaambang@gmail.com

Administracja gospodarcza

Narodowy Bank Angoli

Banco Nacional de Angola
Av. 4 de Fevereiro, 151, Luanda
www.bna.ao

Ministerstwo Finansów

Ministério das Finanças de Angola
Edifício do MinFin
Largo da Mutamba, Luanda
Tel.: +244 222 338548
www.minfin.gv.ao

Ministerstwo Administracji Publicznej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

Ministério da Administração Pública, Emprego e Segurança Social
Rua 1º Congresso do MPLA, Luanda
Tel.: +244 222 338 940
www.mapess.gv.ao

Ministerstwo Handlu

Ministério de Comércio-Direcção Nacional do Comércio
Largo 4 de Fevereiro, 7 - 3º, Luanda
Tel.: +244 222 310 658
www.dnc-angola.net

Główny Urząd Celny

Direcção Nacional das Alfândegas
Rua Teresa Afonso Nº 2, Luanda
Tel.: +244 222 339495
www.alfandegas.gv.ao

Narodowa Agencja ds. Inwestycji Prywatnych

Agência Nacional para o Investimento Privado
Rua de Serqueira Lukoki nº 25, 9º andar
Cx. P 5465/ Luanda - Angola
Tel.: +244 222 39 14 34
Fax: +244 222 39 33 81
E-mail: geral@anip.co.ao
www.anip.co.ao

Samorządy gospodarcze

Międzynarodowe Targi Luandy

Feira Internacional de Luanda - FIL
Estrada de Catete km12, Luanda
Tel.: +244 917 654 000
www.fil-angola.co.ao

Izba Przemysłowo-Handlowa

Câmara de Comércio e Indústria

Largo Kinaxixi n.º 14, Luanda
Tel.: +244 222 445213
www.ccia.ebonet.net

Stowarzyszenie Przemysłowców Angoli

Associação Industrial de Angola
Rua Manuel Fernando Caldeira nº 6 Luanda - Angola
Tel.: +244 222 333 423
E-mail: geral@aiangola.com
www.aiangola.com

Oficjalna prasa ekonomiczna

Expansão

Rua Damião de Góis 82, Luanda
Tel.: +244 222 322 665
E-mail: expansao@scoremedia.co.ao, manuela.costa@scoremedia.co.ao

Jornal de Angola

Edições Novembro e.p.
Rua Rainha Ginga 18/24, Luanda
Tel.: +244 222 333 343
www.jornaldeangola.sapo.ao

Oficjalne strony www o charakterze ekonomicznym

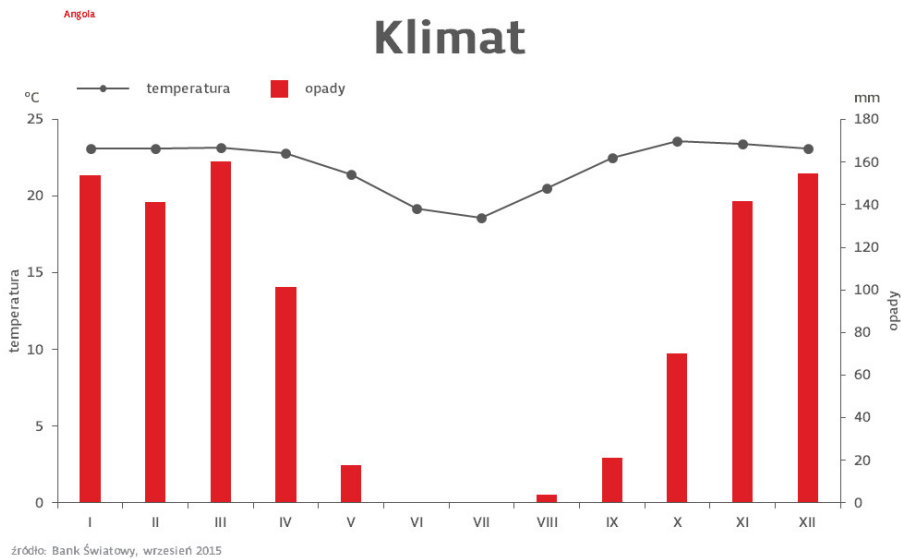
- www.portalangop.co.ao - państwowa agencja informacyjna (serwis w jęz. portugalskim, angielskim, francuskim i hiszpańskim)
- www.jornaldeangola.sapo.ao - internetowe wydanie dziennika "Jornal de Angola"
- www.expansao.co.ao - internetowe wydanie tygodnika ekonomicznego "Expansão"

Warunki geograficzne, klimat

Większą część powierzchni Angoli zajmują płaskowyże. Na północy rozciągają się wiecznie zielone lasy tropikalne, a w pobliżu granicy z Namibią - pustynie.

Tereny położone na wysokości od 1000 do 1500 m n.p.m. zajmują 2/3 obszaru kraju. Z tzw. płaskowyżu centralnego biorą swoje źródła rzeki, które w większości są nieżeglowne. Wybrzeże kraju liczy 1600 km.

Środowisko naturalne w wielu miejscach w kraju zostało zniszczone przez działania wojenne. Dotyczy to również świata zwierzęcego.



Klimat Angoli jest zróżnicowany. Na północy rozciągają się wiecznie zielone lasy tropikalne. Większość obszaru zajmują lasy tropikalne, bezlistne w porze suchej, która trwa najczęściej od listopada do marca.

Suchy klimat południowej części Angoli to efekt zimnego oceanicznego prądu benguelskiego, który biegnie wzdłuż wybrzeża. W pobliżu granicy z Namibią występuje strefa pustynna.

W stolicy kraju panuje klimat gorący i wilgotny. Średnie miesięczne temperatury wynoszą od 18°C (lipiec-sierpień) do 24°C (luty-kwiecień), a wilgotność powietrza sięga 80 proc. Opady występują dość rzadko.

Dla przyjezdnych z Europy klimat stolicy jest najbardziej uciążliwy od lutego do początku maja.

Gospodarka

Angola jest państwem słabo rozwiniętym, ale ma bogate złoża mineralne. Podstawą gospodarki jest przemysł naftowy i wydobywczy. Tutejsze diamenty należą do tych o najwyższej jakości na świecie. Przemysł naftowy odpowiada za ok. 60 proc. PKB, a wydobywczy za 5 proc. PKB.

Produkcja rolna, oparta na tradycyjnych metodach, zaspokaja jedynie połowę zapotrzebowania kraju na żywność. Pozostała część produktów rolnych pochodzi z importu.

Angola ma bogate złoża mineralne. Największe znaczenie dla gospodarki, oprócz zasobów ropy naftowej, ma wydobywanie diamentów, zaliczanych do tych o najwyższej jakości na świecie.

Zasoby ropy występują głównie na szelfie kontynentalnym. Wydobywanie na lądzie prowadzone jest głównie w Kabindzie i w północno-zachodniej części kraju.

Natomiast na południu kraju znajdują się znaczne złoża rud żelaza.

Rośnie gospodarcze znaczenie zasobów leśnych północnej części kraju, zwłaszcza hebanu czy drzewa sandałowego.

Atuty tutejszej gospodarki to: stabilność polityczna, wysokie tempo wzrostu, zasoby naturalne, starania rządu o ułatwienie warunków inwestowania w Angoli oraz rynek o relatywnie dużej chłonności i małym nasyceniu towarami i usługami.

Słabe strony gospodarki to: biurokracja i korupcja, wysoki poziom ubóstwa, słabo rozwinięta infrastruktura, uzależnienie gospodarki od sektora wydobywczego oraz niski poziom kwalifikacji miejscowej siły roboczej.

Gleby w Angoli są żyzne i sprzyjają uprawom. Ich wykorzystanie przez rolnictwo utrudnia jednak m.in. duża liczba min – pozostałości po wieloletniej wojnie domowej. Działania wojenne przyczyniły się w wielu miejscach do degradacji środowiska naturalnego.

Inwestycje publiczne, które miały odbudować kraj po wojnie domowej, przyczyniły się do szybkiego rozwoju budownictwa. Ponieważ pozostałe gałęzie gospodarki nie są w stanie zaspokoić popytu wewnętrznego z powodu rosnącej siły nabywczej Angolczyków, import jest na wysokim poziomie.

Mimo szybkiego rozwoju kraju w ciągu ostatnich dziesięciu lat, Angola zaliczana jest do grupy państw słabo rozwiniętych. Zgodnie z metodologią Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP, czyli United Nations Development Programme), Wskaźnik Rozwoju Społecznego dla tego kraju wynosi 0.486 i daje 148. miejsce w światowym rankingu. Jest to związane przede wszystkim z brakiem dostępu dużej części społeczeństwa do edukacji oraz usług medycznych.

Zmniejszenie skali ubóstwa i odbudowa kraju ze zniszczeń wojennych znalazły się zresztą wśród priorytetów polityki ekonomicznej kraju. Powstał rządowy plan budowy tanich mieszkań, dostępnych dla osób o średnich dochodach (w budżecie na rok 2014 na ten cel przeznaczono 1 mld dol.).

Wiodącą rolę w życiu gospodarczym Angoli odgrywa państwo. Wynika to ze specyfiki życia politycznego, uwarunkowań historycznych, a także dominującej roli sektora naftowego. Sytuacja gałęzi gospodarki innych niż wydobywczy zależy w dużej mierze od realizacji inwestycji publicznych. W 2013 roku inwestycje publiczne warte były 12,7 mld dol., sięgając 10 proc. PKB kraju. W 2011 roku było to 8,7 proc., a rok później 9,0 proc.

Polityka ekonomiczna angolskiego rządu opiera się głównie na zagranicznych kredytach m.in. z Chin, a także z Niemiec, Portugalii, Brazylii, Indii, Hiszpanii i Rosji. Dzięki stałym wpływom do budżetu z eksploatacji ropy naftowej, Angola jako kredytobiorca postrzegana jest jako państwo o stosunkowo wysokiej wiarygodności.

W 2004 i 2007 roku chiński bank Ex-Im udzielił Angoli dwóch kredytów po 2 mld dol. W 2009 r. otwarto nową linię kredytową o wartości 1 mld dol. Pieniądze przeznaczono na rozwój rolnictwa. Inny kredyt, wart 2,9 mld dol., skierowano na odbudowę infrastruktury.

Aby pozyskać zagraniczny kapitał, angolski rząd emituje na rynku międzynarodowym obligacje skarbowe. W 2012 roku agencje ratingowe Standard & Poor's i Fitch - sklasyfikowały kraj na poziomie BB-, zaś Moody's Investors Service - Ba3. Chińska agencja ratingowa Dagong przyznała Angoli ocenę BB-. Oceny te plasują Angolę w grupie takich krajów jak Turcja, Białoruś, Gruzja czy Nigeria.

Zastrzeżenia międzynarodowych instytucji finansowych od wielu lat budzi zarządzanie finansami publicznymi w Angoli. Duża część środków budżetowych znajduje się w kompetencji poszczególnych organów i faktycznie nie podlegają żadnej kontroli. Nieznane są np. rozliczenia zamówień publicznych dotyczące infrastruktury.

Luanda jest uznawana za najdroższe miasto świata. Ceny są kilku-, a nawet kilkunastokrotnie wyższe niż np. w Europie. Większość towarów pochodzi z importu, a na ich cenę dodatkowo wpływają wysokie koszty frachtu oraz procedur importowych.

Duże obciążenie portów i lotnisk sprawia, że towary trafiają na rynek dopiero po kilku miesiącach, zaś okres oczekiwania importerów znajduje również swoje odzwierciedlenie w cenach. Nasycenie rynku wciąż nie odpowiada przy tym rosnącemu popytowi. Poziom cen towarów i usług decyduje o wysokich kosztach działalności gospodarczej, ale jednocześnie gwarantuje wysoką stopę zwrotu poniesionych nakładów.

Atuty

- wysokie tempo wzrostu
- bogactwa naturalne
- stabilność polityczna
- ułatwienia dla zagranicznych inwestorów
- duża chłonność rynku i małe nasycenie towarami i usługami

Minusy

- wysoki poziom ubóstwa
- słabo rozwinięta infrastruktura
- biurokracja i rozpowszechniona korupcja,
- uzależnienie gospodarki od sektora wydobywczego
- niskie kwalifikacje miejscowej siły roboczej

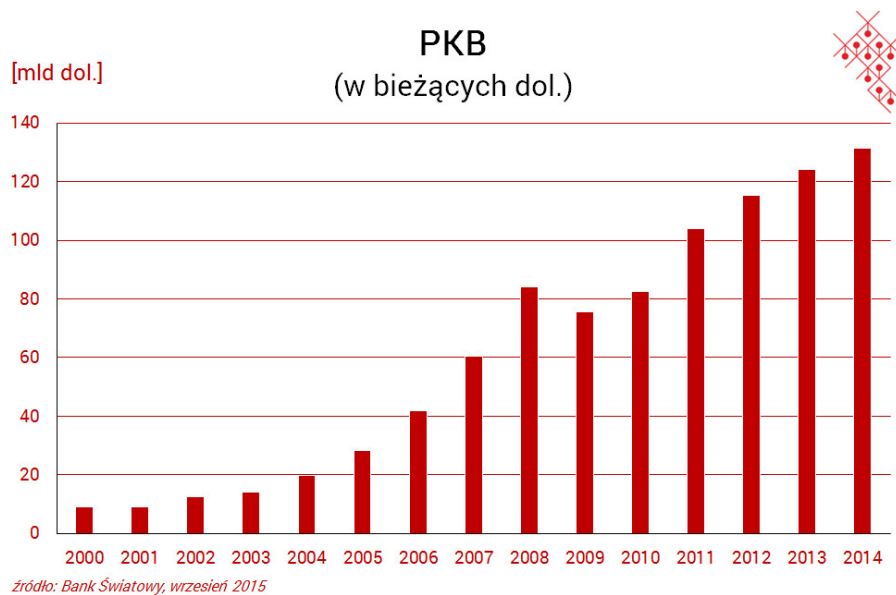
Makroekonomia

Angola z roku na rok poprawia swoje wyniki finansowe. Cieszy się też coraz większą liczbą zagranicznych inwestycji. Opublikowane na początku 2011 r. dane Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) wskazywały Angolę jako najszybciej rozwijającą się gospodarkę świata w latach 2001-2010 wśród krajów o ludności powyżej 10 mln. W ciągu 10 lat PKB per capita wzrósł od 900 do 6,200 dol. W 2012 roku gospodarka Angoli rozwijała się w tempie około 5,2 proc., a rok później prawie 5,6 proc. Inflacja wyniosła odpowiednio blisko 10,3 proc. oraz 8,9 proc., a bezrobocie w obu tych latach wyniosło po ok. 25 proc.

Angola, zaraz po Nigerii, znajduje się w czołówce największych producentów ropy naftowej w Afryce, dlatego szybki wzrost gospodarczy Angoli to zasługa przemysłu naftowego.

Wpływy ze sprzedaży surowca stanowią ponad 80 proc. dochodów budżetowych Angoli, a udział ropy w strukturze eksportu oscyluje w granicach 95 proc. Od czerwca 2014 r. do stycznia 2015 r. cena ropy naftowej na światowych rynkach spadła jednak o ponad 60 proc. Spadek cen oznacza spowolnienie wzrostu gospodarczego, deprecjację narodowej waluty - kwanzy, dalsze ograniczenia w zakresie przepływu kapitału, wzrost bezrobocia oraz inflacji.

W związku z tym Międzynarodowy Fundusz Walutowy oraz agencje ratingowe - m.in. Moody's i Fitch - w styczniu 2015 r. obniżyły prognozy angolskiego wzrostu gospodarczego. Moody's szacuje, że PKB Angoli w 2015 r., zamiast przewidywanych pod koniec 2014 r. 5 proc., wzrośnie od 2 proc. do 4 proc. Fitch ocenia, że angolska gospodarka wzrośnie w 2015 r. o ok. 3 proc., co oznacza spadek o 2,8 proc. w porównaniu z prognozą z października 2014 r.



Omawiając wskaźniki makroekonomiczne angolskiej gospodarki należy zwrócić uwagę, że dane statystyczne często są publikowane przez miejscowe instytucje z dużym opóźnieniem. Niejednokrotnie występują też rozbieżności pomiędzy wskaźnikami publikowanymi przez angolską administrację państwową, Bank Światowy, Międzynarodowy Fundusz Walutowy czy inne instytucje ekonomiczne.

Wskaźniki makroekonomiczne	2011	2012	2013*
PKB (w mld dol.)	118,7	124,8	131,8
PKB na 1 mieszkańca (dol.)	6 000	6 200	6 300
PKB (wzrost w %)	3,9	5,2	5,6
Deficyt budżetowy (% PKB)	b.d.	12.	b.d
Dług publiczny (% PKB)	b.d.	17,2	14.7
Inflacja (w %)	b.d.	10,3	8,9

Zadłużenie zagraniczne (mld dol.)	b.d.	21,9	22,7
Rezerwy dewizowe (wł. złoto, mld dol.)	b.d.	33,4	37,9
Eksport towarów (w mld dol.)	b.d.	77,1	70,8
Import towarów (w mld dol.)	b.d.	23,7	26,1
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Angoli (mld dol.)	12,2	17,2	b.d.
Inwestycje bezpośrednie Angoli za granicą (w mld dol.)	0	9,9	12,9.

**dane szacunkowe*

Źródło: CIA The World Factbook

Najważniejsze sektory

Angolska gospodarka bazuje przede wszystkim na sektorze naftowym, który daje ok. 60 proc. PKB, a ropa naftowa odpowiada za ok. 90 proc. eksportu kraju. W ciągu ostatnich kilku lat produkcja tego surowca wzrosła, a od 2008 roku poziom dziennej produkcji utrzymuje się na poziomie zbliżonym do osiąganego przez Nigerię - największego producenta ropy w Afryce Subsaharyjskiej. Dziennie Angola wydobywa ok 1,7 mln baryłek ropy naftowej.

Udokumentowane rezerwy tego surowca wynoszą 9-10 mld baryłek. Większość angolskich złóż ropy naftowej znajduje się pod dnem morskim. Angola posiada ponadto znaczne zasoby gazu ziemnego, którego produkcja dopiero się rozpoczęła.

Wszystkie bogactwa naturalne Angoli, w tym znajdujące się na wodach terytorialnych i na szelfie kontynentalnym, są wyłączną własnością państwa. Jedynym podmiotem uprawnionym do produkcji ropy jest państwowa firma Sonangol, która może nawiązywać współpracę w firmami zagranicznymi. Spośród trzech przewidzianych w ustawie form takiej współpracy, najczęściej stosowane jest tzw. porozumienie o wspólnej produkcji (PSA - Production Sharing Agreement). Zgodnie z nim kontrahent bierze na siebie ryzyko finansowe związane z poszukiwaniami złóż, a także finansuje przygotowania techniczne do podjęcia produkcji.

W przypadku rozpoczęcia produkcji, koncesjonariusz ma prawo do odzyskania poniesionych nakładów sprzedając ropę z eksploatowanego złoża. Po uzyskaniu ustalonej kwoty, zyski ze sprzedaży dalszej produkcji dzielone są pomiędzy operatorem a firmą państwową w określonych proporcjach. Obszar szelfu kontynentalnego Angoli podzielony został na bloki o numerach od 0 do 34, w ramach których przyznawane są koncesje na wydobycie.

Chociaż produkcja diamentów odpowiadała ok. 2 proc. PKB, to druga najważniejsza gałąź gospodarki. Większość złóż diamentów znajduje się w północno-wschodniej części kraju. Przemysłowe wydobycie diamentów skoncentrowane jest w kopalni Catoca w prowincji Lunda Sul, gdzie występuje duże złożo kimberlitowe, a także w kilkunastu małych i średnich złożach aluwialnych.

Pod względem rynkowej wartości wydobywanych minerałów, Angola zajmuje 5. miejsce wśród największych producentów diamentów na świecie oraz 3. w Afryce. Z państwowych danych wynika, że roczne wydobycie diamentów w Angoli sięga 8,5-10 mln karatów.

Zgodnie z przepisami wyłącznym koncesjonariuszem w zakresie wydobycia kamieni szlachetnych jest państwowe konsorcjum Endiama. Inne firmy wydobywcze prowadzą swoją działalność w oparciu o porozumienia o współpracy z tym monopolistą.

Największym inwestorem zagranicznym w branży diamentowej w Angoli jest światowy lider w tej dziedzinie, południowoafrykańska firma De Beers.

Rząd Angoli dąży do zapewnienia samowystarczalności Angoli w zakresie produkcji żywności również poprzez wsparcie małych gospodarstw rodzinnych. Od kilku lat podejmowane są próby rozpoczęcia na nowo upraw eksportowych, a zwłaszcza kawy i bawełny. Największą barierą dla rozwoju rolnictwa jest jednak brak potencjału niezbędnego do ponownego uruchomienia gospodarstw wielkotowarowych, a także wysokie koszty działalności gospodarczej.

Ważnym sektorem gospodarki jest również rybołówstwo. To zasługa zasobnych terenów połowowych, rozciągających się wzdłuż atlantyckiego wybrzeża kraju. Chociaż rybołówstwo i rybactwo prowadzone są najczęściej metodami tradycyjnymi, to od kilku lat kupowane są nowe statki do połowów.

Udział ludności rolniczej w ogólnej liczbie ludności w 2010 roku w Afryce - w procentach

Libia	3,0	Burkina Faso	92,1
Mauritius	8,0	Sierra Leone	60,0
RPA	9,8	Liberia	62,0
Rep. Zielonego Przylądka	16,9	Rep. Środkowoafrykańska	63,2
Tunezja	20,6	Zambia	63,2
Algieria	20,9	Gwinea Równikowa	64,3
Nigeria	24,9	Somalia	65,6
Gabon	25,7	Czad	65,7

Maroko	25,9	Angola	69,2
Egipt	27,9	Madagaskar	70,1
Suazi	28,8	Senegal	70,2
Kongo	31,9	Kenia	70,6
Wyb. Kości Słoniowej	37,9	Malawi	72,9
Lesotho	38,9	Tanzania	73,3
Kamerun	40,9	Uganda	73,5
Namibia	41,0	Seszele	73,6
Botswana	42,1	Erytrea	73,8
Benin	44,3	Dżibuti	74,0
Mauretania	50,3	Mali	74,9
Sudan	51,5	Mozambik	76,0
Togo	53,4	Gambia	76,0
Ghana	53,8	Etiopia	77,3
Zimbabwe	56,3	Gwinea Bissau	79,3

Dem. Rep. Konga	57,2	Gwinea	79,8
Burundi	89,2	Niger	82,9
Rwanda	89,4		

Źródło: FAO Statistical Yearbook 2012

Wymiana handlowa

W 2013 r. całkowita wartość eksportu Angoli przekroczyła 70 mld dol. Angola wysyła do innych krajów głównie: ropę naftową i jej produkty (w 2012 r. ponad 97 proc. udziału w eksporcie), diamenty, kawę, sisal, ryby, drewno oraz bawełnę.

W 2012 r. Angola eksportowała głównie do Chin (46 proc.), do USA (14 proc.), Indii (10 proc.) oraz do RPA (4 proc.).

Importowane przez Angolę produkty w 2013 r. były warte 26 mld dol. To przede wszystkim maszyny i urządzenia elektryczne, pojazdy i części zamienne; leki, żywność, tekstylia.

Według danych za 2012 r. większość importu pochodziła z Chin (21 proc.), Portugalii (20 proc.), USA (8 proc.), RPA (7 proc.) oraz z Brazylii (6 proc.).

Polska - Angola

Polskie produkty cieszą się bardzo dobrą opinią w Angoli. Angolscy przedsiębiorcy zainteresowani są m.in. maszynami dla przemysłu meblarskiego, automatami przemysłowymi, urządzeniami pomiarowymi, sprzętem budowlanym oraz rolniczym z Polski.

Wymiana handlowa z Polską

w mln dol.	2010	2011	2012	2013	2014	Dynamika % 2013/14
Obroty	13,1	15,2	19,5	39,7	40,5	101,9
Eksport	11,1	12,4	17,5	36,6	37,1	101,6
Import	2	2,8	2,1	3,2	3,3	105,2
Saldo	9,1	9,5	15,4	33,4	33,8	

Źródło: INSIGOS

Obroty handlowe Polski z Angolą w 2014 r. wyniosły 40,5 mln dol. Zgodnie z danymi Ministerstwa Gospodarki, klasyfikuje to Angolę na 124. miejscu w rankingu światowych partnerów handlowych Polski. Eksport towarów z Polski do Angoli wyniósł ponad 37 mln dol. (wzrost ok. 2 proc. w porównaniu z 2013 r.), natomiast import wart był 3,3 mln dol. (wzrost o ponad 5 proc.). Dodatkowo saldo policzono na 33,8 mln dol.

W latach 2012-2013 eksport wzrósł o 110 proc., a import o 53 proc.

W strukturze eksportu do Angoli w 2014 r. największymi grupami towarowymi były:

- przyrządy, aparaty optyczne, kinematograficzne, pomiarowe, medyczne - udział w polskim eksporcie ok. 33 proc.
- urządzenia mechaniczne i elektryczne; do rejestracji i odbioru dźwięku - 10 mln dol., udział w polskim eksporcie 27 proc.
- wyroby nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych - 5,6 mln dol., udział 15 proc.
- gotowe artykuły spożywcze: napoje bezalkoholowe, alkohol i ocet, tytoń - 2,1 mln dol., udział 5,6 proc.

Towary o największym wzroście eksportu z Polski do Angoli

- produkty mineralne (o 2375 proc. - prawdopodobnie jedna transakcja; niewielka wartość wyjściowa)
- wyroby metalurgiczne (o 162 proc.)
- wyroby przemysłu drzewno-papierniczego (o 130 proc.),
- wyroby przemysłu elektromaszynowego (o 114 proc.),
- wyroby ceramiczne (o 75 proc.)

Towary, których eksport z Polski do Angoli spadł

- wyroby przemysłu lekkiego (o 71 proc.)
- wyroby przemysłu chemicznego (o 24 proc.)
- artykuły rolno-spożywcze (o 16 proc.)

Główni eksporterzy: Navimor International, Volvo Polska, PCC Rokita SA, "SOLIDA" Radosław Muszyński Spółka Jawna, Contractus Spółka z o.o. Natomiast w gronie największych importerów znalazły się takie firmy jak: MARBLE & QUARTZITE POLSKA Spółka z o.o., TIERA Naturalstones, SADEK MAREK "GLOBGRANIT II".

W strukturze importu z Angoli w 2014 r. dominowały produkty mineralne - głównie granit surowy lub wstępnie obrobiony, które stanowiły 99,6-proc. udziału w imporcie.

Inwestycje

Angola znajduje się w grupie trzech państw afrykańskich, które przyciągają najwięcej zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Z raportu UNCTAD pt. „World Investment Report 2014” wynika, że w latach 2010-2013 skumulowana wartość inwestycji zagranicznych w Angoli wyniosła 24,979 mld dol. W rozbiciu na poszczególne lata wyglądało to następująco: 11,859 mld dol. w 2010r., 8,835 mld dol. w 2011 r., 1,937 mld dol. w 2012 r. oraz 2,348 mld dol. w 2013r.

Lepsze wykorzystanie potencjału rozwoju BIZ w Angoli hamuje biurokracja oraz korupcja. W raporcie Banku Światowego „Doing Business”, który klasyfikuje kraje ze względu na łatwość prowadzenia działalności gospodarczej, w 2013 r. Angola zajęła 179. miejsce wśród 189 państw. Prowadzenie działalności gospodarczej to konieczność załatwiania licznych formalności, które trwają średnio dwa razy dłużej niż w innych krajach regionu.

Jeśli chodzi o polsko-angolskie inwestycje, to do końca 2015 r. planowane jest ukończenie drugiego etapu tworzenia Akademii Rybołówstwa i Nauk o Morzu w Namibe. Inwestycja ta jest realizowana przez firmę Navimor International z Sopotu na zlecenie Ministerstwa Rybołówstwa Angoli. Realizacja tej inwestycji była możliwa dzięki zawarciu w 2006 roku umowy kredytowej pomiędzy polskim rządem a rządem Republiki Angoli. Wartość kredytu wynosi 60 mln euro i jest to największe polskie przedsięwzięcie pomocowe w Afryce.

Projekt utworzenia Akademii Rybołówstwa i Nauk o Morzu w Namibe zakłada stworzenie od podstaw ośrodka szkolnictwa morskiego, który ma kształcić studentów z Angoli i krajów ościennych według międzynarodowych standardów. Udział strony polskiej w przedsięwzięciu polega m.in. na opracowaniu koncepcji funkcjonowania szkoły, dostarczeniu projektu i nadzór nad budową szkoły oraz dostarczeniu specjalistycznego wyposażenia dydaktycznego. Przyszli wykładowcy uczelni, pochodzący z Polski oraz z Angoli, zostaną wykształceni na polskich uczelniach - m. in. w Akademii Morskiej w Gdyni.

Wymiana ekonomiczna z państwami Unii Europejskiej jest kluczowa dla gospodarki Angoli, rośnie też znaczenie tego kraju dla państw Unii. Decydują o tym bogate zasoby surowców energetycznych, jakimi dysponuje Angola, a także szybkie tempo rozwoju gospodarczego tego kraju oraz chłonność miejscowego rynku. Na przestrzeni ostatnich lat europejsko-angolską wymianę handlową charakteryzowała względna równowaga. Bilans handlowy był przy tym częściej dodatni dla UE. Angolski eksport charakteryzują dość duże wahania, które mają związek z sytuacją na międzynarodowych rynkach ropy naftowej.

Stosunki handlowe UE z krajami AKP regulują Porozumienia o Współpracy Gospodarczej (EPA od ang. Economic Partnership Agreement), negocjowane w ramach regionalnych organizacji ekonomicznych. Angola nie przystąpiła do EPA pomiędzy UE a SADC. Stosunki handlowe pomiędzy UE a Angolą opierają się na mechanizmie „Wszystko poza bronią” (EBA od ang. Everything But Arms). EBA zapewnia bezcłowy i nieograniczony dostęp angolskich towarów na rynki europejskie.

Umowy gospodarcze między Polską a Angolą

- **Umowa o transporcie lotniczym między Rządem PRL i Rządem Ludowej Republiki Angoli. 1976.04.24, data wejścia w życie: 1979.08.24.**
- **Porozumienie między Rządem PRL a Rządem Ludowej Republiki Angoli w dziedzinie gospodarki rybnej. Data podpisania: 1977.04.28.**
- **Umowa między Rządem PRL a Rządem Ludowej Republiki Angoli o współpracy kulturalnej i naukowej. Data podpisania: 1977.04.28, data wejścia w życie: 1981.03.09.**
- **Porozumienie między PRL a Ludową Republiką Angoli o przyjaźni i współpracy. Data podpisania: 1978.12.04, data wejścia w życie: 1984.04.11.**
- **Umowa między Rządem RP a Rządem Republiki Angoli w sprawie spłaty i restrukturyzacji zadłużenia Republiki Angoli wobec RP. Data podpisania: 2003.11.21, data wejścia w życie: 2003.11.21.**
- **Umowa między Rządem RP a Rządem Republiki Angoli o udzieleniu kredytu w ramach pomocy wiązanej. Data podpisania: 2006.03.01, data wejścia w życie: 2006.03.01.**

- Umowa między Rządem RP a Rządem Republiki Angoli o udzieleniu kredytu. Data podpisania: 2006.03.01, data wejścia w życie: 2006.03.01.
- Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Angoli o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Angoli o udzieleniu kredytu oraz Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Angoli o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Angoli o udzieleniu kredytu w ramach pomocy związanej, sporządzonej w Luandzie 1.03.2006 r., w formie wymiany not. Data podpisania: 2008.06.25, data wejścia w życie: 2008.06.27.
- Umowa między Rządem RP a Rządem Rep. Angoli o udzieleniu kredytu w ramach pomocy związanej. Data podpisania: 2010.08.27, data wejścia w życie: 2010.08.27.

Rząd prezydenta Santosa postrzega Polskę jako bliskiego partnera w Europie, ze względu na przyjazne stosunki z lat 1970. i 80. oraz poparcie dyplomatyczne Polski dla jego walki z kolonializmem portugalskim i rebelią UNITA.

Do ożywienia polskiego eksportu na rynek angolski przyczyniło się udzielenie przez Polskę w 2006 r. dwóch kredytów: komercyjnego w wysokości 22 mln dol. na dostawę pięciu kutrów (krewetkowców) oraz pomocy związanej o wartości 14 mln dol. na budowę przez Navimor wyższej szkoły rybołówstwa morskiego w Namibe.

Kluczowym działaniem na rzecz rozwoju współpracy gospodarczej z Angolą są działania polskiego rządu w ramach Projektu „Go Africa”. To inicjatywa rządowa, która proponuje spójną strategię rozwoju współpracy z rynkami afrykańskimi. W projekt zaangażowane jest przede wszystkim Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych. Jego *celem jest* zwiększenie polskich inwestycji w Afryce oraz wymiany handlowej, a także budowanie pozytywnego wizerunku Polski w krajach afrykańskich. Projekt wspiera przedsiębiorców zainteresowanych działalnością w krajach całej Afryki.

Potencjalne dziedziny współpracy

Jedną z najszybciej rozwijających się gałęzi gospodarki w Angoli jest budownictwo. Boom związany jest przede wszystkim z powojenną reorganizacją kraju (między innymi z przesiedleniem ludności oraz powrotem uchodźców) oraz zniszczeniami, jakie wtedy nastąpiły.

Jedna z sopockich spółek jest wykonawcą przy budowie Instytutu Nauk Morskich w Namibe, która jest pierwszą tego typu inwestycją w rejonie Afryki Subsaharyjskiej.

Możliwości można także upatrywać w sektorze inwestycji drogowych. Od kilku lat rząd Angoli inwestuje każdego roku w rozwój szlaków komunikacyjnych ponad 4 mld dol. Chodzi o projekty drogowe, kolejowe, lotnicze, a także rozwój transportu morskiego.

Ponieważ większość mieszkańców zajmuje się rolnictwem, jest duże zapotrzebowanie na sprzęt rolniczy, a także na chemikalia związane z uprawą roślin. W ostatnich latach, dzięki pomocy ONZ, rząd podjął działania w celu reaktywacji plantacji kawy oraz eukaliptusa, cyprysa i sosny.

Gwałtowny wzrost tempa wzrostu gospodarczego doprowadził do znacznego zwiększenia zapotrzebowania na energię elektryczną. Oznacza to, że branża elektryczna w Angoli ma znaczny potencjał rozwoju. Rozwój przemysłu elektrycznego jest niezbędny, aby zmniejszyć bariery inwestycyjne oraz nadążyć za nabierającą tempa gospodarką. Perspektywy rozwoju widać też w przemyśle maszynowym oraz chemicznym.

Wśród angolskich analityków, ekonomistów i przedstawicieli administracji państwowej dominuje przekonanie, że obecny kryzys cen ropy naftowej stwarza Angoli szansę na trwałą dywersyfikację jej gospodarki. Ocenia się, że

do 2025 r. rząd przeznaczy na ten cel środki w wysokości 604 mld dol., promując przede wszystkim projekty w zakresie rybołówstwa, rolnictwa, handlu i usług, górnictwa, transportu i logistyki oraz energetyki.

Stwarza to dobre warunki inwestycyjne polskim przedsiębiorcom zainteresowanym angolskim rynkiem w średnim i długim okresie. Należy spodziewać się ograniczenia projektów o charakterze krótkoterminowym, policzonych wyłącznie na sprzedaż towarów bądź usług. Promowane będą inwestycje, gdzie kapitał zagraniczny będzie przyczyniał się do modernizacji i poprawy efektywności angolskiej gospodarki, m.in. poprzez zwiększenie wydajności pracy, inwestycję w kadry oraz transfer know-how.

Dla biznesu

Angola postrzegana jest jako atrakcyjny region dla inwestorów z całego świata. W 2003 roku angolski rząd powołał do życia Narodową Agencję do spraw Inwestycji Prywatnych - ANIP (Agência Nacional para o Investimento Privado). Ma ona wspierać i nadzorować zagraniczne inwestycje w Angoli.

Angolskie przepisy wskazują na priorytetowe sektory dla gospodarki, a działający w nich inwestorzy mają wiele przywilejów - mają np. prawo do zwolnień celnych i podatkowych.

Ważne sektory dla gospodarki to: rolnictwo, budownictwo, energetyka, gospodarka wodna, infrastruktura, turystyka i hotelarstwo, przemysł przetwórczy oraz górnictwo. Zakres przywilejów zależy od wartości inwestycji, jej rodzaju i lokalizacji.

Kraj podzielony został na trzy strefy, które odzwierciedlają ogólny rozwój gospodarczy regionu. W projektach związanych z infrastrukturą telekomunikacyjną oraz usługami pocztowymi zastrzeżony jest większościowy udział państwa.

W 2003 roku weszła w życie ustawa o inwestycjach prywatnych oraz ustawa o ułatwieniach fiskalnych i celnych dla inwestycji prywatnych. Zrównało to status prywatnych inwestorów zagranicznych i miejscowych w większości spraw.

Na warunki działania inwestorów zagranicznych wpływają też środki przyjęte przez rząd Angoli w celu ustabilizowania sytuacji gospodarczej po załamaniu koniunktury na początku 2009 r. W celu odbudowania poziomu rezerw walutowych wprowadzono ograniczenia w zakresie transferów zagranicznych w dolarach.

Zgodnie z instrukcją Narodowego Banku Angoli (BNA) każdy przelew o wartości wyższej niż 300 tys. dol. musi być autoryzowany przez bank centralny. Wymóg ten stosowany jest w sposób arbitralny, a w wielu wypadkach sprzeczny z literą przepisów. Zarówno bank centralny, jak i poszczególne banki komercyjne opóźniają, a niekiedy wręcz uniemożliwiają realizację płatności. Działający w Angoli przedsiębiorcy zagraniczni dość często mają też trudności z wyegzekwowaniem należności od miejscowych partnerów. Opóźnienia płatności dotyczą zwłaszcza administracji publicznej, która w wielu przypadkach należności reguluje w walucie miejscowej.

Przedsięwzięcia o wartości powyżej 100 tys. dol. podlegają obowiązkowemu zgłoszeniu do ANIP, która pobiera opłatę manipulacyjną w wysokości 150 dol. Instytucja ta pomaga w opracowaniu obowiązkowej dokumentacji, a także wydaje decyzję w sprawie konkretnej inwestycji.

Projekty o wartości powyżej 5 mln dol. musi też zatwierdzić angolski rząd. Przedsięwzięcia związane z budową dróg, mostów, elektrowni oraz z górnictwem, muszą uzyskać natomiast akceptację Ministerstwa Środowiska.

Ponadto każdy zagraniczny inwestor zobligowany jest do tego, by co najmniej 70 proc. załogi stanowili lokalni mieszkańcy, a zarobki zatrudnionych w danej firmie obcokrajowców i Angolczyków, zajmujących podobne stanowiska, muszą być porównywalne.

Rodzaje firm

Zgodnie z przepisami obowiązującymi w Angoli wszyscy zagraniczni inwestorzy chcący prowadzić działalność gospodarczą w Angoli muszą zarejestrować się w Ministerstwie Finansów aby otrzymać podatkowy numer identyfikacyjny oraz kartę określającą, od kiedy zaczną operacje w Angoli.

Zależnie od wielkości oraz rodzaju podejmowanej w Angoli aktywności, zagraniczni inwestorzy chcący ustanowić fizyczną obecność w kraju, muszą zarejestrować biuro przedstawicielskie albo założyć firmę podlegającą prawu Angoli.

Biuro przedstawicielskie

Biuro przedstawicielskie jest zakładane w celu dbania o interesy zagranicznej firmy, którą reprezentuje, kontynuując oraz oferując pomoc firmie operującej na rynku angolskim.

Przedstawicielstwo nie ma niezależnych uprawnień do prowadzenia działalności gospodarczej we własnym imieniu oraz może zatrudniać maksymalnie sześciu pracowników.

Z uwagi na restrykcje nie jest to forma rekomendowana w celu prowadzenia działalności dla firm zagranicznych, które pragną rozwinąć długotrwałą działalność gospodarczą w Angoli, bądź przeprowadzać większe inwestycje.

Oddział

Oddziały są najbardziej rozpowszechnioną formą reprezentacji zagranicznych firm w Angoli, ponieważ pozwalają zagranicznym inwestorom prowadzić działalność na takich samych zasadach jak firmy miejscowe.

Chociaż oddział nie posiada odrębnej podmiotowości jest uznawany za osobę prawną i co za tym idzie może być stroną w postępowaniu sądowym.

Podmioty gospodarcze funkcjonujące na mocy prawa angolskiego. Podmioty gospodarcze posiadają osobowość prawną a celem ich funkcjonowania jest prowadzenie działalności gospodarczej.

Rodzaje spółek prawa handlowego

- spółka komandytowa
- spółka jawna
- limited co-partnerships
- limited co-partnerships by shares

Każdy podmiot utworzony na mocy angolskiego prawa handlowego potrzebuje kilku partnerów, ale dopuszczone są tymczasowe wyjątki, które pozwalają pojedynczym inwestorom działać jako handlowcy pod własną nazwą.

Sądownictwo gospodarcze

System prawny Angoli oparty jest na rozwiązaniach portugalskiego kodeksu cywilnego. W mocy pozostają wciąż niektóre przepisy wprowadzone w życie w czasach kolonialnych.

W Angoli organami sądowymi pierwszej instancji są Sądy Gminne i Prowincjalne. W zakresie kompetencji Sądów Gminnych leżą wykroczenia i sprawy, w których wartość roszczeń nie przekracza 100 tys. AOA. Wszystkie pozostałe sprawy kierowane są do Sądów Prowincjalnych. Wyroki Sądu Prowincjalnego zapadają w składzie 6 tzw. sal: ds. rodzinnych, przestępstw pospolitych, przestępstw przeciwko bezpieczeństwu państwa, cywilnych i administracyjnych, morskich i prawa pracy. Organem drugiej i najwyższej instancji jest Sąd Najwyższy, który orzeka w ramach Izb odpowiadających „Salom” Sądów Prowincjalnych.

Rangę sądów najwyższej instancji posiadają Trybunał Konstytucyjny, Najwyższy Trybunał Wojskowy, Trybunał

Obrachunkowy i Rzecznik Praw Obywatelskich.

Działa też system Sądów Wojskowych, Administracyjnych, Obrachunkowych, Skarbowych i Arbitrażowych.

Angolski system sądowy powszechnie oceniany jest jako zbyt powolny i mało skuteczny. Wysokie opłaty są dodatkowym czynnikiem, który skłania większość podmiotów gospodarczych do unikania rozstrzygnięcia sporów na drodze sądowej. Ustawa o dobrowolnym arbitrażu zezwala na tego rodzaju rozwiązania, z zastrzeżeniem określonych przypadków.

Angola nie jest stroną Konwencji Nowojorskiej, Konwencji NZ w sprawie Międzynarodowej Sprzedaży Towarów, a także Centrum Rozwiązywania Sporów Inwestycyjnych Banku Światowego.

Wskaźnik percepcji korupcji w Afryce w 2012 roku - w punktach

Botswana	65	Niger	33
Republika Zielonego Przylądka	60	Egipt	32
Mauritius	57	Madagaskar	32
Rwanda	53	Mozambik	31
Seszele	52	Sierra Leone	31
Namibia	48	Togo	30
Ghana	45	Wybrzeże Kości Słoniowej	29
Lesotho	45	Uganda	29
RPA	43	Kenia	27
Wyspy Świętego Tomasza i Książęca	42	Niger	27

Liberia	41	Kamerun	26
Tunezja	41	Rep. Środkowoafrykańska	26
Burkina Faso	38	Kongo	26
Malawi	37	Erytrea	25
Maroko	37	Gwinea Bissau	25
Sudan	37	Gwinea	24
Zambia	37	Angola	22
Benin	36	Dem. Rep. Kongo	21
Dżibuti	38	Libia	21
Senegal	36	Gwinea Równikowa	20
Gabon	35	Zimbabwe	20
Tanzania	35	Burundi	19
Algieria	34	Czad	19
Gambia	34	Sudan	13
Mali	34	Somalia	8

Etiopia	33		
---------	----	--	--

Źródło: Transparency International, www.cba.gov.pl, 2012

Zagraniczne transfery

W celu ułatwienia inwestycji i handlu międzynarodowego zmniejszono limity w zakresie transferów zagranicznych w dolarach. Od września 2013 roku bank centralny autoryzuje przelewy o wartości powyżej 300.000.000 AOA w przypadku płatności związanych z sektorem naftowym oraz o wartości powyżej 100.000.000 AOA w przypadku pozostałych płatności.

Bank centralny, a także poszczególne banki komercyjne opóźniają, a niekiedy wręcz uniemożliwiają realizację płatności. Działający w Angoli przedsiębiorcy zagraniczni dość często mają też trudności z wyegzekwowaniem należności od miejscowych partnerów. Opóźnienia płatności dotyczą zwłaszcza administracji publicznej, która w wielu przypadkach należności reguluje w walucie miejscowej.

Dostęp do rynku polskich towarów i usług

Obecnie nie ma formalnych barier dla towarów i usług z Polski. Mają one pełnoprawny dostęp do tego rynku na takich samych warunkach, jak towary i usługi z innych państw UE.

Pomoc dla inwestorów

Rząd Angoli deklaruje chęć przyciągnięcia do kraju możliwie największej liczby inwestorów zagranicznych. Wyrazem tej polityki było uchwalenie ustawy nr 11 z 2003 r., która wprowadziła formalnie równy status inwestorów wewnętrznych i zagranicznych. Ustawa nr 20 z 2011 r. reguluje przywileje i obowiązki inwestorów prywatnych, definiuje pojęcia inwestycji zagranicznych, inwestora zagranicznego, inwestycji bezpośrednich, inwestycji pośrednich, specjalnych stref ekonomicznych, etc.

Narodowa Agencję ds. Inwestycji Prywatnych – ANIP (port. Agência Nacional para o Investimento Privado) jest odpowiedzialna za kontakty z inwestorami zagranicznymi, analizę projektów inwestycyjnych, pomaga w opracowaniu dokumentacji oraz wydaje decyzje o realizacji inwestycji.

Sektory, w których preferowane są inwestycje zagraniczne to: rolnictwo, budownictwo, energetyka i woda, infrastruktura, turystyka i hotelarstwo, przemysł przetwórczy oraz górnictwo.

Przy inwestycjach przekraczających 1 mln dol. konieczne jest złożenie wniosku w Agencji ds. Inwestycji Prywatnych (ANIP). W przypadku inwestycji do 10 mln dol. ANIP wydaje zezwolenie w ciągu maksymalnie 70 dni. Jeśli inwestycja przekracza 10 mln dol. to konieczna jest zgoda Rady Gabinetowej (czas na jej wydanie nie jest określony).

Za inwestycje prywatne nie są uważane takie sytuacje, w których mamy do czynienia z kapitałem mieszanym (prywatnym i państwowym) a państwo posiada przynajmniej 50 proc. udziałów.

Wymagane dokumenty

- prezentacja propozycji: Formularz (opis, inwentaryzacja sprzętu oraz obiektu)
- regulamin działalności firmy, jeśli inwestor jest akcjonariuszem istniejącej już spółki
- projekty zapisów statutowych do rejestracji firmy
- certyfikat umożliwiający nazwanie firmy

- roczny raport finansowy z ostatnich trzech lat - inwestycje w imieniu własnym
- certyfikat zdolności finansowej
- zaświadczenie o niekaralności
- pełnomocnictwo (jeżeli dotyczy)

Po uzyskaniu zezwolenia ANIP wystawia zaświadczenie i przesyła do:

- Banku Centralnego Angoli (BNA), który pozwala na zagraniczne transakcje kapitału
- organów celnych
- ministerstw regulacyjnych

Inwestor powinien

- zarejestrować firmę
- opublikować statut w monitorze państwowym (Diario da República),
- uzyskać licencję na prowadzenie działalności gospodarczej (w Ministerstwie Handlu)
- dokonać rejestracji w organach podatkowych (Ministerstwo Finansów)

Dywidendy

Terytorium Angoli podzielono na trzy strefy (A,B i C). Możliwość transferowania dywidend jest zależna od miejsca dokonania inwestycji i od wysokości samej dywidendy.

Zagraniczny transfer dywidend zależy od:

1. wysokości inwestycji
2. okresu, na jaki została wydana koncesja na inwestycję
3. fiskalnych i celnych motywacyjnych stop procentowych
4. czasu trwania inwestycji
5. wpływu socjoekonomicznego, który posiada inwestycja na zmniejszenie ubóstwa

Stawki dywidend do przetransferowania, są negocjowane indywidualnie oraz muszą być częścią projektu statutu przedstawionego podczas rejestracji firmy.

Obowiązkiem inwestora jest certyfikowanie i aktualizowanie całej księgowości.

Rynek pracy

Wszyscy cudzoziemcy, którzy chcą pracować w Angoli, muszą mieć pozwolenie na pracę. Formalności związane z legalizacją pobytu są złożone i trwają bardzo długo.

Wniosek o wizę pracowniczą należy złożyć przed wyjazdem do Angoli, w przedstawicielstwie dyplomatycznym tego kraju. Rozpatrywanie wniosku trwa zazwyczaj znacznie dłużej niż deklarowany przez angolskie władze imigracyjne okres 45 dni. Wiza pracownicza ważna jest rok.

Utrudnienia związane z uzyskaniem odpowiedniej wizej skłaniają pracowników wielu firm do pobytu w Angoli na podstawie wizej zwykłej, o ważności do 30 dni (która może być przedłużona dwukrotnie o 30 dni).

Nieruchomości

Angolska konstytucja stanowi, że wszystkie grunty należą do państwa. Jedyną formą własności ziemi jest dzierżawa od państwa. Zasada wyłącznej własności państwa nie obejmuje tych nieruchomości, w przypadku których zachowały się księgi wieczyste z czasów kolonialnych.

W praktyce procedury związane z nabyciem nieruchomości są bardzo złożone, nieprzejrzyste i trwają nawet kilkanaście miesięcy. Status prawny większości nieruchomości jest bardzo złożony, ponieważ zbywający i kupujący rzadko dopełniają wszystkich formalności. W wielu wypadkach sytuację komplikują roszczenia dawnych właścicieli, oraz wady prawne przepisów nacjonalizacyjnych i reprivatyzacyjnych.

Nabycie lub wynajem nieruchomości jest jednym z największych problemów, przed jakimi stają działające w Angoli podmioty gospodarcze. Szybki wzrost gospodarczy przyczynił się do lawinowego wzrostu popytu na nieruchomości, zwłaszcza ze strony sektora naftowego. Wobec dość ubogiej oferty miejscowego rynku ceny nieruchomości w Luandzie osiągnęły poziom porównywalny z najdroższymi miastami świata.

W przypadku wynajmu, powszechnie przyjętą praktyką jest regulowanie płatności z tytułu czynszu co najmniej za rok z góry. Koszt wynajmu mieszkania we względnie dobrym stanie w centrum Luandy wynosi od 5 do 13 tys. dol. miesięcznie. Średnia cena wynajmu domu wynosi ok. 20 tys. dol. miesięcznie.

Zamówienia publiczne

Wizerunek Angoli jako kraju o rozpowszechnionej korupcji związany jest w dużej mierze ze sposobem realizacji zamówień publicznych.

Eksperti m.in. Banku Światowego, Międzynarodowej Korporacji Finansowej wskazują m.in. na rozpowszechnienie w Angoli zjawiska udzielania zamówień publicznych przedsiębiorstwom powiązanim z wysokimi urzędnikami państwowymi.

W wielu przypadkach ubiegający się o zamówienie przedsiębiorcy zagraniczni spotykają się z żądaniami zawiązania konsorcjum ze wskazaną firmą miejscową.

Zamówienia publiczne realizowane są głównie w formie przetargów. Organy administracji rządowej ogłaszają informację o otwarciu przetargu na 90 do 15 dni przed terminem zgłaszania ofert. Oferty przetargowe zazwyczaj muszą być zgłoszone bezpośrednio do odpowiedniego ministerstwa. Informacje na temat przetargów publicznych są zazwyczaj bardzo ograniczone.

Podmioty ubiegające się o zamówienie mają w wielu wypadkach poważne trudności ze zdobyciem informacji i dokumentów niezbędnych do skompletowania oferty przetargowej. Niekiedy zdarza się, że informacja o wyniku przetargu nie jest podawana do wiadomości publicznej. Ogłoszenia dotyczące przetargów ukazują się najczęściej w dzienniku „Jornal de Angola”.

Ochrona własności przemysłowej i intelektualnej

W angolskim systemie prawnym ochronę własności intelektualnej zapewnia ustawa nr 4 z 1990 r. o nadawaniu i ochronie praw autorskich oraz ustawa nr 3 z 1992 r. o własności przemysłowej. Zakres spraw związany z ochroną własności intelektualnej należy do kompetencji Ministerstwa Przemysłu i Ministerstwa Kultury. Wnioski o zarejestrowanie patentu podlegają opłacie w zróżnicowanej wysokości.

Angola jest członkiem Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (World Intellectual Property Organisation - WIPO) i sygnatariuszem Paryskiej Konwencji o Ochronie Własności Przemysłowej, a także Traktatu WIPO o Współpracy w sprawie Patentów.

Mimo że miejscowe prawo zawiera podstawowe uregulowania w tej mierze, ochrona własności przemysłowej i intelektualnej w Angoli nie jest egzekwowana. W powszechnej sprzedaży znajdują się pirackie płyty CD/DVD, leki, odzież i inne wyroby przemysłowe.

Historia

Tereny obecnej Angoli zostały zasiedlone prawdopodobnie w I tysiącleciu p.n.e. przez zbieracko-łowiecki lud Buszmenów. Napływające od VII w. n.e. ludy Bantu wyparły Buszmenów na południe. Bantu utworzyli tu dobrze zorganizowane i zaawansowane w wewnętrznym rozwoju królestwa.

Północna część Angoli znajdowała się w państwie Kongo powstałym w XIV w., podobnie jak leżące na południe, w centralnej części Angoli, państwo Ndongo, którego władcy nosili tytuł ngola (od niego pochodzi nazwa kraju). Do połowy XV wieku Ndongo było zależne od Konga, panował w nim ustrój wczesnofeudalny z silnymi przeżytkami układu rodowo-plemiennego i niewolniczego. W tym czasie powstało również królestwo Matamba nad rzeką Kuango.

Na przełomie lat 1482 i 1483 żeglarz portugalski D. Cão, dotarł do ujścia Konga i dalej na południe do przylądka Frio. Od początku XVI w. wybrzeża były opanowywane przez Portugalczyków, którzy w roku 1575 interweniowali zbrojnie w wojnie między Kongiem i Ndongo, a w roku 1576 założyli miasto São Paulo de Luanda. Stanowiło ono centrum handlu niewolnikami. Angola stała się główną bazą wywozu niewolników do Brazylii, dokąd kierowano po 10 tys. osób rocznie.

Od 1579 roku następował stopniowy podbój terytoriów wzdłuż rzeki Kuanzy, a w roku 1592 utworzono administracyjny zarząd kolonialny.

Po stłumieniu powstania (1580–97) Portugalczycy zaczęli przenikać w głąb kraju. W latach 1623–48 stoczyli wojnę z władczynią Ndongo, Anną Nzingą. Po wojnie państwo to zaczęło się rozpadać. W latach 1640–48 wybrzeże Angoli opanowali przejściowo Holendrzy, wyparci jednak przez Portugalczyków, którzy w 1671 roku podbili Ndongo i Matambę, a w latach następnych również wewnątrz kraju.

W XVIII w. kolonia dzieliła się na dwa królestwa: Angolę i Benguelę, zarządzane przez generalnego gubernatora. Po ustaleniu granic w końcu XIX w. (konwencje z 1885–94 między Portugalią a Belgią, Niemcami i Wielką Brytanią), Angola stała się formalnie kolonią p.n. Portugalska Afryka Zachodnią. Wojska portugalskie zajęły cały kraj dopiero na początku lat 20. XX w. Akt Kolonialny z 1930 roku ustanowił Angolę posiadłością bezpośrednio zarządzaną przez metropolię. Podobnie jak w innych koloniach, Portugalczycy stosowali system tzw. bezpośredniego zarządu o charakterze asymilacyjnym, do połowy XX w. całkowicie eliminowali tradycyjne elity władzy i wprowadzali na ich miejsce własną administrację, dążyli do rozbicia starych struktur społeczno-politycznych.

W 1951 roku, na mocy ustawy, Angola została połączona z Portugalią jako jej zamorska prowincja. Zgodnie z ogłoszoną przez premiera Portugalii, A. de Oliveirę Salazara, koncepcją portugalskiego integralizmu (opartą na doktrynie tzw. luzotropikalizmu), ogłoszono w 1954 roku Statut krajowców, który podzielił ludność Angoli na tzw. *assimilados* (zasymilowanych, czyli cywilizowanych) i tzw. *indigenos* (tubylców, czyli niecywilizowanych); *assimilados* (stanowiący zaledwie ok. 0,25 proc. ludności kraju) otrzymali portugalskie prawa obywatelskie. Mówili po portugalsku, posiadali odpowiedni cenzus majątkowy i wyrzekli się związków plemiennych, natomiast *indigenos* byli pozbawieni praw obywatelskich.

Od lat 50. rząd Portugalii popierał masową emigrację Portugalczyków do Angoli (w 1955 mieszkało tu 110 tys. kolonistów, 1961 — 220 tys., a 1971— 350 tys.) oraz szybki rozwój gospodarczy (w latach 1953–67 na inwestycje w Angoli przeznaczono 14 mld escudos). W roku 1961 w ramach programu reform kolonialnych zniesiono Statut krajowców.

W 1954 roku powstał Związek Ludności Angoli (UPA) pod wodzą A. Holden Roberto, skupiający członków plemienia Kongo, organizacja konserwatywna, związana z Zachodem — w 1964 roku przekształcony w Narodowy Front Wyzwolenia Angoli (FNLA). W roku 1956 założono Ludowy Ruch Wyzwolenia Angoli (MPLA), z A.A. Neto na czele, grupujący przedstawicieli różnych plemion (głównie Mbundu).

W roku 1960 UPA i MPLA zawarły porozumienie o współpracy. W roku 1961 MPLA dokonał pierwszej akcji zbrojnej w Luandzie, a w 1962 roku UPA zainicjował wybuch powstania w północnej Angoli, brutalnie stłumionego przez Portugalię. W 1962 roku UPA utworzył w Kinszasie Rewolucyjny Rząd Angoli na Wygnaniu (GRAE) z Holdenem Roberto jako premierem — uzyskał on poparcie OJA. W 1964 roku MPLA wznowił działania zbrojne w kolonii. Rok później powstał Front Wyzwolenia Enklawy Kabindy (FLEC) z L. Ranque Franque na czele, dążący do oderwania roponośnej Kabindy od Angoli.

W roku 1966 ONZ uznała politykę Portugalii w Angoli za „zbrodnię przeciwko ludzkości”. W 1966 roku doszło do rozłamu w FNLA i powstania pod wodzą byłego ministra spraw zagranicznych GRAE, J.M. Savimiego, Narodowego Związku na rzecz Całkowitej Niepodległości Angoli (UNITA), reprezentującego największe plemię Angoli - Mbundu.

W roku 1968 OJA wycofała poparcie dla GRAE, a w 1972 roku wymusiła na MPLA i FNLA powołanie wspólnej Rady Wyzwolenia Angoli z Holdenem Roberto na czele. Nie wpłynęło to jednak na złagodzenie sprzeczności w ruchu wyzwolénicznym, który zyskał sobie w tym okresie duże poparcie na arenie międzynarodowej. Po upadku w 1974 roku autorytarnego reżimu w Portugalii nowe demokratyczne władze zapoczątkowały dekolonizację Angoli. We wrześniu 1974 roku Zjednoczony Opór Angoli (RUA), skupiający osadników portugalskich, usiłował dokonać zamachu stanu i nie dopuścić do ogłoszenia niepodległości A.

W styczniu 1975 roku odbyła się w Algarve konferencja konstytucyjna, na której uzgodniono przyznanie niepodległości oraz powołanie przejściowego rządu z udziałem MPLA, FNLA i UNITA. Od lutego trwały walki między nimi, które przekształciły się od lipca w wojnę domową; w sierpniu FLEC ogłosił niepodległość Kabindy, uznaną przez kilka państw. 11 listopada 1975 roku przewodniczący MPLA, Neto, ogłosił powstanie Ludowej Republiki Angoli ze stolicą w Luandzie, obejmując stanowisko jej prezydenta. Tego samego dnia FNLA i UNITA utworzyły Ludowo-Demokratyczną Republikę Angoli ze stolicą w Huambo (prezydentem został Holden Roberto, a premierem Savimbi).

Z pomocą wojskową ZSRR, NRD i Kuby MPLA podjął ofensywę przeciwko siłom FNLA i UNITA oraz oddziałom RPA na południu i jednostkom zairskim, atakującym od północy. W lutym i marcu 1976 roku siły rządowe opanowały większość kraju, zmuszając do wycofania się wojska RPA i Zairu. W 1976 roku Angolę przyjęto do ONZ i OJA.

Konstytucja z 1975 roku wprowadziła jednopartyjny system polityczny wzorowany na państwach komunistycznych. Angola przyłączyła się do ugrupowania państw frontowych Afryki Południowej i krajów o orientacji socjalistycznej. Od 1977 roku doszło do wznowienia działalności zbrojnej i sabotażowej organizacji opozycyjnych: UNITA, FNLA, FLEC oraz nowo utworzonego Ruchu na rzecz Wyzwolenia Kabindy (MOLICA), której celem było obalenie władzy MPLA-PT lub rozczłonkowanie Angoli na kilka odrębnych państw.

Od 1978 roku prowadzono stałe ataki armii RPA, w odwecie za popieranie ruchu wyzwolénicznego w Namibii. Po śmierci Neto (1979) prezydentem Angoli i przewodniczącym MPLA-PT został J.E. Dos Santos.

W latach 1981–83 UNITA opanował duże obszary południowo-wschodniej Angoli, a w 1984 roku Savimbi zaproponował utworzenie rządu jedności narodowej z udziałem swojej organizacji, ale Dos Santos odrzucił tę ofertę. W latach 1986–87 nastąpiła eskalacja militarnego nacisku RPA na Angolę i rozszerzanie się zbrojnej aktywności UNITA w południowo-wschodniej Angoli. W 1988 roku rokowania między Angolą, Kubą, RPA i USA przy pośrednictwie ZSRR zakończyły się w grudniu podpisaniem porozumienia w sprawie niepodległości Namibii i układu o wycofaniu oddziałów kubańskich z Angoli.

W 1991 roku nastąpiła legalizacja systemu wielopartyjnego, podpisano też w maju porozumienia w Estoril, kończące formalnie wojnę domową. We wrześniu 1992 roku odbyły się wybory parlamentarne i prezydenckie w obecności obserwatorów ONZ, w których zwyciężył dotychczasowy prezydent Angoli Dos Santos i rządzący MPLA. Savimbi zakwestionował wyniki wyborów i UNITA w listopadzie wznowił wojnę domową. W 1993 roku tzw. wojna o miasta i niepowodzenie wysiłków mediacyjnych USA, Rosji, Portugalii i ONZ.

W 1995 ONZ skierowała do Angoli 7 tys. żołnierzy sił pokojowych, wycofane 1999 po wznowieniu walk. W tym samym roku Angola wzięła udział w wojnie w Demokratycznej Republice Konga po stronie prezydenta L.-D. Kabili, uzasadniając to koniecznością likwidacji baz UNITA na terenie tego kraju. Do połowy 2001 roku armia rządowa rozbiła główne siły UNITA, która jednak kontynuowała walkę partyzancką, zdobywając zaopatrzenie w zamian za diamenty wydobywane na opanowanych terytoriach. Po śmierci przywódcy UNITA, J.M. Savimbiego (luty 2002 roku) doszło do porozumienia pokojowego jego następców z rządem Angoli, które przewidywało przekształcenie UNITA w partię polityczną i wejście jej przedstawicieli do administracji państwowej, wcielenie większości bojowników UNITA do armii rządowej. Wybory parlamentarne (pierwsze od 1992), kilkakrotnie przesuwane w czasie, ostatecznie przeprowadzono w 2008 roku, a kolejne odbyły się w 2012 roku – w obu zwyciężyła MPLA.

Więcej na: encyklopedia.pwn.pl

Źródła:

- *Ministerstwo Spraw Zagranicznych*
- *Ministerstwo Gospodarki*
- *Wydawnictwo Naukowe PWN*
- *PAP*
- *Bank Światowy*
- *PAliIZ*
- *ONZ*
- *"Problemy wyżywienia ludności na kontynencie afrykańskim" Bożena Gulbicka, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy*



INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**MINISTERSTWO
ROZWOJU**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego